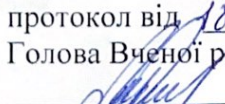

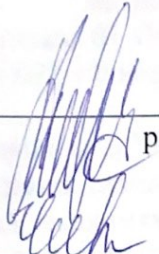
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

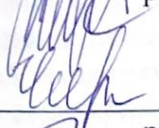
Факультет фінансів та цифрових технологій
Кафедра фінансових ринків та технологій

Затверджено
Вченою радою Факультету
фінансів та цифрових технологій
протокол від 18.01 2022 № 2
Голова Вченої ради факультету
 М.В.Рябокін

Методичні рекомендації
до проведення самостійної та індивідуально-консультативної роботи
з навчальної дисципліни «Інвестиційне кредитування»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
заочної форми навчання
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Методичні рекомендації складені на основі робочої програми навчальної дисципліни «Інвестиційне кредитування», затвердженої Науково-методичною радою Університету _____ 20__ протокол №__.

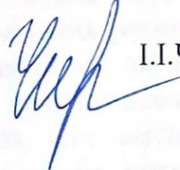
Укладач (і): _____ А.А.Болдова к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків та технологій

Рецензенти: _____ І.І.Чуницька д.е.н., професор кафедри фінансових ринків та технологій

_____ Т.А.Коляда к.е.н., доцент кафедри публічних фінансів

Розглянуто і схвалено кафедрою фінансових ринків та технологій протокол від 25.01 2022 №4

Завідувач кафедри фінансових ринків та технологій

 І.І.Чуницька, д.е.н., професор

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Пояснювальна записка.....	6
3. Тематичний план.....	7
4. Перелік тем для самостійного опрацювання курсу.....	8
5. Перелік питань до контрольних заходів.....	20
6. Порядок оцінювання знань.....	21
7. Рекомендована література.....	22

ВСТУП

Методичні рекомендації до проведення семінарських занять з навчальної дисципліни «Інвестиційне кредитування» складено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є інвестиційне кредитування та процеси пов'язані із цим у фінансовій сфері

Об'єктом навчальної дисципліни є економічні відносини при інвестиційному кредитуванні

Міжпредметні зв'язки. Передумовами вивчення даного предмету є вивчення таких дисциплін, як «Політекономія», «Фінанси підприємств», «Менеджмент», «Фінанси», «Фінансовий ринок», «Інвестування», «Гроші і кредит».

При підготовці до семінарського заняття здобувачі вищої освіти мають самостійно ознайомитись з матеріалом, що було викладено під час лекцій; літературними джерелами (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій, періодичні видання тощо), статистичною інформацією, що подається державними органами та експертними організаціями. Під час семінарського заняття здобувачі вищої освіти можуть користуватися цими матеріалами для цитування, наведення статистичної інформації тощо. При опрацюванні семінарського заняття здобувачі вищої освіти можуть сформулювати за темою семінарського заняття виступ, що не відповідає питанням винесеним на семінарське заняття, але підпорядкований темі, про що повідомляють викладача на початку семінарського заняття.

Головна **мета** семінарських занять це сприяння поглибленому засвоєнню здобувачами найбільш складних питань навчального курсу «Інвестиційне кредитування», спонукання здобувачів до колективного творчого обговорення, оволодіння практичними методами аналізу явищ і проблем, активізування до самостійного вивчення наукової та методичної літератури, формування навичок самоосвіти. А також передбачається вивчення накопиченого досвіду оцінки і розвитку інвестиційної діяльності, що дозволяє орієнтуватися у сучасному інвестиційному бізнесі.

Проведення семінарських занять дозволяє вирішувати такі дидактичні **цілі**:

1. систематизування особливості кредитних відносин, що виникають у процесі інвестиційного кредитування;
2. визначення сутності і цілей, загальних рис та відмінностей таких різновидів інвестиційного кредитування, як державне, банківське, іпотечне, споживче;
3. оволодіння методами оцінки фінансового стану позичальника;
4. визначення ефективності інвестиційних проектів і проведення оцінки доцільності їх кредитування;
5. оволодіння методами оцінки ризикованості проекту та підходів до управління і мінімізації ризиків;

6. ознайомлення з нормативно-правовою базою реалізації інвестиційного кредитування в Україні.
7. оптимально поєднувати лекційні заняття із систематичною самостійною навчально-пізнавальною діяльністю, теоретичну підготовку з практичною.

У результаті вивчення дисципліни «Інвестиційне кредитування» здобувач має отримати глибокі знання з теорії та практики кредитування інвестиційних проектів за умов ринкової економіки та навички самостійного творчого мислення, прийняття оптимальних рішень при кредитуванні банками або іншими кредиторами інвестиційних проектів підприємств в умовах невизначеності.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Традиційно самостійна робота здобувача вищої освіти денної форми навчання є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом. Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти визначається методичними рекомендаціями для організації самостійної роботи.

Мета самостійної роботи здобувача вищої освіти сприяти формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості молодшої людини, суть якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати й регулювати свою діяльність без допомоги й контролю викладача.

Завданнями самостійної роботи здобувача вищої освіти можуть бути засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація набутих знань, їхнє застосування за вирішення практичних завдань та виконання творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета. Самостійна робота дає можливість працювати без поспіху, не боячись негативної оцінки товаришів чи викладача, а також обирати оптимальний темп роботи та умови її виконання.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти передбачає опрацювання літературних джерел з метою підготовки до семінарських занять, контрольних робіт та кзамену. Перевірка самостійних робіт може проводитись як в усній так і в письмовій формі. Для виконання самостійної роботи з теми студентам необхідно дослідити запропонований перелік питань та тестових завдань до самостійного вивчення дисципліни.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для заочної форми навчання

Модулі, теми	Разом	Лекції	Семінари	ІКР	СРС
Модуль 1= 1,5 кредити (45 години)					
<i>Тема 1.</i> Інвестиційне кредитування, його суть і роль у розширеному відтворенні	7	1	0,2		8
<i>Тема 2.</i> Банківське кредитування інвестиційних проектів	8	0,5	0,2		8
<i>Тема 3.</i> Організація банківського інвестиційного кредитування	8	0,5	0,2		8
<i>Тема 4.</i> Банківська експертиза кредитування інвестиційних проектів	10	0,5	0,2		8
<i>Тема 5.</i> Іпотечне кредитування	10	0,5	0,2		8
Форма модульного контролю - контрольна робота			1		
Всього	45	3	2	0	40
Модуль 2 = 1,5 кредити (45 години)					
<i>Тема 6.</i> Державне інвестиційне кредитування	7	0,5	0,2		8
<i>Тема 7.</i> Фінансовий лізинг	8	0,5	0,2		8
<i>Тема 8.</i> Споживче інвестиційне кредитування	8	0,5	0,2		8
<i>Тема 9.</i> Міжнародний інвестиційний кредит	10	0,5	0,2		8
<i>Тема 10.</i> Управління ризиками в інвестиційному кредитуванні	10	1	0,2		8
Форма модульного контролю - контрольна робота			1		
Всього	45	3	2	0	40
РАЗОМ	90	6	4	0	80

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ КУРСУ

Модуль I.

Теоретико-методичні підходи до формування механізму інвестиційного кредитування

Тема 1. Інвестиційне кредитування, його суть і роль у розширеному відтворенні

Поняття інвестиційного кредиту. Особливості реалізації кредитних відносин в інвестиційній сфері. Переваги кредитного методу фінансування інвестиційних проектів.

Об'єкти інвестиційного кредитування. Форми інвестиційних проектів (нульовий, реконструкції, розширення). Інвестиційний цикл та його фази. Стадії передінвестиційної фази. Стадії інвестиційної фази. Моніторинг інвестиційних проектів. Експлуатаційна фаза. Поняття проектного циклу (формулювання проекту, розробка, експертиза, реалізація проекту, оцінка результатів). Учасники інвестиційного кредитування (кредитори, інвестори, замовники, страхові компанії, гарантійні фонди, інжиніринго-консалтингові фірми, забудовники). Непрямі учасники (державні органи, державні та громадські організації) та їх завдання.

На відміну від інших джерел фінансування інвестиційних проектів інвестиційне кредитування найкраще відповідає новим умовам управління та господарювання, за якого широко використовуються заходи економічного впливу, зокрема: поверненість, платність та диференціація умов кредитування, а необхідність погашення кредиту сприяє посиленню режиму економії в процесі реалізації проекту та є засобом контролю за окупністю інвестицій. У зв'язку з цим студентам слід навчитися визначати оптимальну структуру джерел фінансування інвестиційних проектів, тобто визначати, якою має бути частка позичкових коштів. Для цього використовується співвідношення «рентабельність — фінансовий ризик» (λ) як критерій оптимізації структури капіталу, який визначається за такою формулою:

$$\lambda = \frac{ROE}{FR} = \frac{(P - r \cdot ПК) \cdot (1 - tax)}{ВК} \cdot \frac{(r - r_f) \cdot ПК}{ВК + ПК}, \quad (1.1)$$

де P - річна величина проектного прибутку до оподаткування і виплати відсотків; $ПК$ - величина позичкового капіталу, направлено на фінансування інвестицій; $ВК$ - величина власного капіталу, направлено на фінансування інвестицій; r - середня ставка відсотка по позичкових коштах фінансування, коефіцієнт; r_f - безризикова ставка рентабельності на фінансовому ринку, коефіцієнт; tax - ставка податку та інших відрахувань з прибутку, коефіцієнт.

При цьому вважається оптимальним варіант структури капіталу, в якому показник λ матиме найбільше значення ($\lambda - tax$).

Також при оцінці оптимального варіанта структури інвестиційного капіталу рекомендується використовувати показник строку окупності, що розраховується за такою формулою:

$$PB = \frac{I}{(P - r \cdot ПК) \cdot (1 - tax)}, \quad (1.2)$$

де I - потреба в капіталі з усіх джерел фінансування.

Заключним етапом у розгляді теми має стати визначення ролі інвестиційного кредитування у розширеному відтворенні суспільства. Для цього студентам необхідно проаналізувати стан ринку інвестиційного кредитування в Україні (за формами власності, за валютою вкладення, в галузевому та територіальному розрізі) у поточному році і порівняти його з попередніми роками. Проаналізувавши динаміку та стан інвестиційного кредитування, далі необхідно визначити основні проблеми розвитку інвестиційного кредиту в Україні. Закінчувати розгляд теми доцільно визначенням перспектив розвитку ринку інвестиційного кредиту в Україні.

Задача 1. Підприємство, що має інвестиційну потребу в 4500 тис. грн, розробило два альтернативних плани фінансування: випуск простих акцій та одержання кредиту. Вартість обох альтернатив становить 16 %. Інвестиційний проект строком на один рік незалежно від джерела фінансування інвестицій дає дохід у розмірі 8500 тис. грн, собівартість продукції становить 6300 тис. грн. Визначити, які джерела фінансування для інвестиційного проекту залучати вигідніше.

Задача 2. Інвестиційний проект вартістю 23000 тис. грн планується профінансувати за рахунок власних коштів та інвестиційного кредиту. Річна величина прибутку до оподаткування та виплати відсотків становить 12000 тис. грн. Визначити найоптимальніший варіант структури джерел фінансування інвестиційного проекту, якщо ставка податку на прибуток становить 30%, середня річна ставка за кредит на ринку позичкових капіталів - 18%, а безризикова ставка рентабельності на фінансовому ринку - 15%.

Задача 3. Підприємство, що має інвестиційну потребу в 7500 тис. грн, розробило два альтернативних плани фінансування: співвідношення власних та позичкових коштів 30/70 та 40/60. Скориставшись показниками рівня фінансового ризику та строку окупності інвестицій, обґрунтувати найоптимальніший варіант структури джерел, якщо річна величина прибутку до оподаткування та виплати відсотків становить 32000 тис. грн, ставка податку на прибуток становить 30 %, середня річна ставка за кредит на ринку позичкових капіталів - 17 %, а безризикова ставка рентабельності на фінансовому ринку -12 %.

Ключові терміни та поняття: Інвестиційне кредитування. Інвестиційний кредит. Інвестиційний цикл. Інвестор. Об'єкт інвестиційного кредитування. Суб'єкт інвестиційного кредитування.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Роль інвестиційного кредитування у розширеному відтворенні.
2. Переваги кредитного методу фінансування інвестиційних проектів.
3. Розв'язування задач.

Питання для самоконтролю

1. Сутність інвестиційного кредиту.
2. Об'єкти та суб'єкти інвестиційного кредитування.
3. Форми інвестиційного кредиту.
 1. Роль інвестиційного кредитування у розширеному відтворенні.
 2. Переваги кредитного методу фінансування інвестиційних проектів

Рекомендована літературні джерела:

Основна [2; 3; 5; 11; 15; 18].

Допоміжна [22; 23].

Міжнародні видання [24; 28].

Інформаційні ресурси Інтернет [29].

Тема 2. Банківське кредитування інвестиційних проектів

Банківський кредит як основна форма інвестиційного кредитування.

Завдання банків при інвестиційному кредитуванні. Загальні принципи кредитування. Принципи інвестиційного кредитування. Класифікація банківських кредитів (за формою, терміном погашення, характером забезпечення, методом надання, ступенем ризику, характером виплати відсотків). Різновиди інвестиційного кредиту. Строкові кредити. Основні види револьверних кредитних ліній. Довгострокові проектні кредити (кредитування без регресу на позичальника, з частковим регресом, з повним регресом, кредитування на консорційних засадах). Андеррайтинг: особливі умови.

Об'єкти банківського інвестиційного кредитування (будівництво нових підприємств, технічне переозброєння та реконструкція діючих, інноваційні заходи підприємств, витрати). Вимоги при виборі об'єктів кредитування. Ціна інвестиційного кредиту; фактори, що її зумовлюють. Нарахування відсотків за інвестиційними позичками. Методи розрахунку відсоткових ставок (нарахування відсотків за методом "вартість плюс", модель цінового лідерства).

Закінчувати розгляд теми доцільно визначенням ціни інвестиційного кредиту (відсоткової ставки), яка передбачається у кредитному договорі з урахуванням: строку користування позичкою; заходу, що кредитується; забезпечення своєчасності розрахунків позичальника за раніше одержаними позичками та ступеня ризику. Найчастіше вона буває регульованою (плаваючою) за умови щорічного перегляду в бік зростання або зниження.

Відсотки за інвестиційними позичками сплачуються за фактичну кількість днів користування позичкою і нараховуються на суму залишку заборгованості за позичкою (див. формулу 2.1).

$$C_{\%} = (V_k \cdot Z_k \cdot D) : (360 \cdot 100 \%), \quad (2.1)$$

де $C_{\%}$ - сума нарахованих відсотків; V_k - відсоток за кредит; Z_k - поточна заборгованість за кредитом; D - кількість днів у поточному періоді.

На практиці існують два методи нарахування відсотків: простий та складний. Перший метод використовується у разі, коли за інвестиційний

кредит відсотки нараховуються та сплачуються кредитору щомісячно, щоквартально або в інший строк, обумовлений кредитним договором. При цьому загальний обсяг платежів позичальника з урахуванням основної суми боргу становитиме:

$$S = P(1 + ni), \quad (2.2)$$

де S = сума виплат по кредиту з урахуванням початкового боргу; P = початковий борг; n = строк позички в роках, або відношення періоду користування позичкою в днях до кількості днів у році (360 або 365); i = річна ставка відсотка.

Задача 1. Комерційне підприємство звернулося до банку з проханням про надання кредиту на розширення виробництва у сумі 800 тис. грн строком на 6 місяців. Відсоткова ставка за кредит становить 24% річних. Відсотки сплачуються щомісячно. Повернення кредиту передбачається почати через 3 місяці після видачі щомісячно рівними частками. Скласти графік погашення кредиту, якщо він буде виданий 15 квітня, та визначити суму відсотків за кожний місяць.

Задача 2. Комерційна організація одержала інвестиційний кредит у банку в розмірі 150 тис. грн на 5 років з виплатою 10% річних, які нараховуються щоквартально. Погашення кредиту та відсоткових платежів здійснюється рівними внесками протягом 5 років, починаючи з кінця першого. Визначити, як будуть нараховуватися відсотки за кредит та їх суму.

Задача 3. Визначити, які умови надання інвестиційного кредиту у розмірі 23000 грн будуть для банку вигіднішими: а) 18% річних, нарахування щоквартальне; б) 22% річних, нарахування піврічне.

Ключові терміни та поняття: Банківське кредитування. Банківський кредит. Андеррайтинг. Ціна інвестиційного кредиту.

Самостійна робота:

1. Ціна банківського інвестиційного кредиту, її розрахунок та фактори
2. Передумови виникнення банківського кредитування

Питання для самоконтролю

1. Принципи банківського інвестиційного кредитування.
2. Види банківського інвестиційного кредитування
3. Вибір об'єктів для банківського інвестиційного кредитування.
4. Розрахунок та фактори, що зумовлюють ціну банківського інвестиційного кредиту

Рекомендована література:

Основна [1; 5; 11; 14; 15; 18].

Допоміжна [21; 23].

Міжнародні видання [24; 25].

Інформаційні ресурси Інтернет [28; 29].

Тема 3. Організація банківського інвестиційного кредитування

Стадії організації кредитного процесу. Критерії, що впливають на вибір механізму інвестиційного кредитування.

Заявка на кредитування інвестиційного проекту. Основні документи, що подаються до установи банку. Додаткові документи, залежно від об'єкта кредитування. Аналіз кредитоспроможності та фінансового стану позичальника. Показники, що оцінюються (прибутки, збитки, рентабельність, дебіторсько-кредиторська заборгованість тощо). Кількісні параметри, що є результатом аналізу (коефіцієнт абсолютної (термінової) ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт платоспроможності, величина оборотного капіталу, оборотність запасів, оборотність дебіторської заборгованості, оборотність кредиторської заборгованості, коефіцієнт фінансової стабільності тощо). Оцінка кредитоспроможності на основі аналізу грошових потоків та аналізу ділового ризику.

Задача 1. До банку надійшла заявка на одержання інвестиційного кредиту на суму 20 000 тис. дол. США терміном на 2 роки. Як заставу підприємство пропонує такі матеріальні та фінансові активи:

- будівля, балансова вартість на дату звернення за кредитом 1700 тис. дол. США;
- обладнання технологічне нове - 15 000 тис. дол. США;
- пакет акцій АТ «АВС» - 150 тис. грн;
- гарантія-поручництво місцевої адміністрації - 50 тис. грн;
- гарантія-поручництво комерційного банку - 150 тис. грн.

Визначити, чи вистачить для одержання кредиту заставного майна, якщо відомо, що відсоток за кредит становить 15%; норма амортизації на будівлю енергоблоку - 10% на рік; норма амортизації на обладнання - 20% на рік; курс долара США до гривні становить 1 до 5,3; кредит видається однією сумою і погашається щоквартально рівними частками.

Задача 2. Визначити повний строк кредиту, якщо відомо, що він йде на фінансування інвестиційного проекту вартістю 15 млн грн, термін будівництва за проектом - 24 місяці, середньорічний чистий дохід за проектом - 5 млн грн. Сума кредиту становить 10 млн грн. Річна сума амортизаційних відрахувань, яка направлятиметься на погашення кредиту, становитиме 1,36 млн грн, а річна сума чистого прибутку відповідно - 1,52 млн грн. Плата за інвестиційний кредит становить 30%.

Задача 3. Під заставу підприємство одержало кредит на суму 180 млн. грн. на 5 років під 19% річних. Погашення основного боргу та виплата відсотків передбачаються щомісячно. Визначити величину щомісячних строкових виплат та скласти графік погашення боргу.

Задача 4. Банк надав кредит на суму 60 млн грн строком на 4 роки під 16 % річних. Погашення боргу повинно здійснюватися рівними щорічними виплатами в кінці кожного року, включаючи погашення основної суми боргу та відсоткових платежів. Нарахування відсотків здійснюється раз на рік. Скласти план погашення боргу.

Задача 5. За даними попередньої задачі визначити величину

невиплаченого боргу на початок третього року погашення.

Ключові терміни та поняття: Амортизаційне погашення інвестиційного кредиту. Інвестиційна кредитоспроможність позичальника. Коефіцієнт погашення заборгованості, або внесок на амортизацію грошової одиниці.

Самостійна робота:

1. Розрахунок сум погашення заборгованості за інвестиційними позичками.
2. Визначення строку користування інвестиційною позичкою.
3. Кредитна угода (договір), її призначення, склад та порядок укладання.
4. Контроль (моніторинг) у процесі банківського інвестиційного кредитування.

Питання для самоконтролю

1. Процес організації банківського інвестиційного кредитування.
2. Розгляд банком заявки на інвестиційне кредитування.
3. Вивчення кредитоспроможності та фінансового стану позичальника.
4. Форми забезпечення банківського інвестиційного кредиту.
5. Розрахунок сум погашення заборгованості за інвестиційними позичками.
6. Визначення строку користування інвестиційною позичкою.
7. Кредитна угода (договір), її призначення, склад та порядок укладання.
8. Контроль (моніторинг) у процесі банківського інвестиційного кредитування.
9. Розрахунок сум погашення заборгованості за інвестиційними позичками.
10. Визначення строку користування інвестиційною позичкою.
11. Кредитна угода (договір), її призначення, склад та порядок укладання.
12. Контроль (моніторинг) у процесі банківського інвестиційного кредитування.

Рекомендована література:

Основна [2; 4; 5; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 17].

Допоміжна [20; 23].

Міжнародні видання [23; 24].

Інформаційні ресурси Інтернет [29].

Тема 4. Банківська експертиза доцільності та ефективності кредитування інвестиційних проектів

Експертиза документів обґрунтування інвестицій позичальника. Послідовність оцінки інвестиційного проекту. Предмет експертизи. Види експертизи (попередня, технічна, юридична, економічна).

Етапи банківської експертизи інвестиційного проекту (попередній та поглиблений аналіз). Завдання відділу експертизи інвестицій. Мета та критерії оцінки діяльності замовника при попередньому розгляді. Схема попередньої оцінки та прийняття рішення. Завдання поглибленої експертизи

інвестиційного проекту. Фінансово-економічна оцінка інвестиційного проекту як основа експертизи. Методика UNIDO. Принципи оцінки ефективності інвестицій. Утворення інформаційного масиву. Завдання кредитного відділу. Критерії оцінки інвестиційних проектів. Розрахунок показників ефективності реальних інвестиційних проектів (метод чистої теперішньої вартості (NPV), метод середньозваженої вартості капіталу (WACC), індекс рентабельності інвестицій (PI), метод визначення внутрішньої норми дохідності (IRR), визначення періоду окупності).

Задача 1. За інвестиційним проектом вартістю 22 млн грн передбачаються грошові надходження $p_1 = 7$ млн грн, $p_2 = 9$ млн грн, $p_3 = 13$ млн грн.

За якою ставкою проситиме інвестор у банку кредит, щоб витрати окупилися протягом трьох років, якщо середня кредитна ставка на ринку позичкових капіталів становить 17 %?

Задача 2. Оцінити інвестиційний проект, який має такі параметри: стартові інвестиції - 9000 тис. грн; період реалізації - 3 роки; грошовий потік по роках (тис. грн): 6000; 5000; 4000; необхідна ставка дохідності (без урахування інфляції) - 18 %; середньорічний індекс інфляції - 10 %.

Задача 3. Компанія виготовляє продукт А. Величина постійних витрат — 240 тис. грн для даного виробництва. Максимально можливий обсяг випуску продукції становить 3000 одиниць. Одиниця продукції реалізується за ціною 930 грн, змінні витрати становлять 340 грн на одиницю продукції. Визначити математично та графічно точку беззбитковості.

Задача 4. Підприємство випускає продукцію А. У першому році змінні витрати становили 30 000 грн, а постійні - 3500 грн. Виручка від реалізації продукції становила 40 000 грн. На другому році внаслідок збільшення продукції на 17 % одночасно вирости на таку саму величину змінні витрати та обсяг реалізації. Визначити силу впливу виробничого важеля.

Задача 5. Компанія вирахувала, що протягом наступних п'яти років щорічно матиме відповідно такі грошові потоки (дол. США): 6000, 5000, 4000, 4000, 3000. Фактори еквівалента певності за ті самі періоди відповідно будуть такими: 90 %, 85 %, 75 %, 60 %, 40 %. Початкові інвестиції в проект - 12 000 дол. США. Безпечна ставка - 11 %. Визначити, чи проект прийнятний, застосувавши метод еквівалента певності.

Ключові терміни та поняття: Аналіз беззбитковості. Аналіз еквівалента певності. Чистий приведений дохід (NPV).

Самостійна робота:

1. Розрахунок показників ефективності реальних інвестиційних проектів.
2. Оцінка інвестиційного проекту в умовах невизначеності.

Питання для самоконтролю

1. Розрахунок показників ефективності реальних інвестиційних проектів.

2. Оцінка інвестиційного проекту в умовах невизначеності.
3. Експертиза банком документів обґрунтування інвестицій позичальника.
4. Експертиза банком інвестиційного проекту.
5. Фінансово-економічна оцінка інвестиційного проекту.
6. Розрахунок показників ефективності реальних інвестиційних проектів.
7. Оцінка інвестиційного проекту в умовах невизначеності.

Рекомендована література:

Основна [1; 4; 5; 11; 15; 18].

Допоміжна [19; 22; 23].

Міжнародні видання [25].

Інформаційні ресурси Інтернет [30].

Тема 5. Іпотечне кредитування

Характеристика іпотечного інвестиційного кредитування: цільове призначення, сфера застосування, особливість об'єкта. Економічна передумова існування іпотечного кредитування. Ознаки інвестиційного іпотечного кредитування. Особливості кредитування під заставу нерухомості. Іпотечні банки та їх функції.

Принципи оцінки заявок на отримання іпотечного кредиту. Вартість акта нерухомості (обґрунтована ринкова, інвестиційна, внутрішня, ліквідаційна, балансова, відновлена). Принципи оцінки об'єктів нерухомості (принципи вигоди, заміщення, очікування: принцип оцінки залишкової вартості тощо). Методи оцінки об'єктів нерухомості (дохідний підхід, порівняльний, витратний майновий підхід). Метод валової ренти. Метод прямої капіталізації. Метод відшкодування інвестиційного капіталу. Використання фінансового лівериджу та методу інвестиційної групи при іпотечному кредитуванні. Іпотечно-інвестиційний аналіз, як метод оцінки вартості об'єкта.

Задача 1. Визначити вартість об'єкта нерухомості, який буде продано через 11 років. Вартість перепродажу невідома, але прогнозується, що за період володіння вартість нерухомості збільшиться на 6 %. Інші параметри угоди такі: річний чистий операційний дохід - 65 000 грн; основна сума іпотечного боргу - 470 000 грн, строк кредиту - 15 років, ставка - 10 % річних.

Задача 2. Фермер бажає придбати ділянку землі, на якій середня врожайність зернових з гектара становить 32 центнера. Виробничі витрати на гектар землі становитимуть 38 грн. Визначити диференційний рентний дохід з орних земель, який одержить фермер, за економічною оцінкою по виробництву зернових культур, якщо середня ринкова ціна реалізації центнера зерна становить 60 грн, а коефіцієнт норми рентабельності - 8 %.

Задача 3. Інвестор планує одержати 16 % доходу на свої інвестиції в земельну ділянку. Для фінансування угоди є можливість отримати кредит у розмірі 60% від вартості землі під 10 % річних. Визначити ставку капіталізації та вартість землі за умови, якщо чистий операційний дохід від неї становить 68 000 грн.

Ключові терміни та поняття: Інвестиційна вартість Іпотека. Іпотечна постійна. Капіталізація. Ліквідаційна вартість. Фінансовий левередж (важіль).

Самостійна робота:

1. Використання фінансового левереджу та методу інвестиційної групи при іпотечному кредитуванні.
2. Традиційна техніка іпотечно-інвестиційного аналізу.
3. Особливості оцінки землі при іпотечному кредитуванні.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст іпотеки та її роль у системі іпотечного кредитування.
2. Визначте характерні ознаки інвестиційного іпотечного кредиту.
3. Охарактеризуйте зміст, структуру та основні компоненти механізму іпотечного інвестиційного кредитування.
4. Охарактеризуйте зміст основних підходів в оцінці нерухомості.
5. Визначте особливості оцінки землі при іпотечному кредитуванні.
6. Оцініть перспективи розвитку іпотечного кредиту в Україні.

Рекомендована література:

Основна [1; 4; 6; 11; 15; 17; 18; 19].

Допоміжна [22; 23].

Міжнародні видання [28].

Інформаційні ресурси Інтернет [25; 26; 28].

Модуль II.

Оцінка ефективності інвестиційного кредитування

Тема 6. Державне інвестиційне кредитування

Зміст і характеристика державного інвестиційного кредитування.

Об'єкти державного інвестиційного кредитування. Ресурси, за рахунок яких здійснюється державне кредитування. Нормативно-правова база фінансування за рахунок державних централізованих капітальних вкладень. Порядок формування Переліків будов та об'єктів виробничого призначення у складі державної програми. Розподіл капітальних вкладень у невиробничих галузях. Фінансування витрат на придбання обладнання. Порядок відкриття та оформлення кредитування державних капітальних вкладень. Перелік необхідних документів. Порядок погашення кредиту. Контроль за цільовим використанням і дотриманням термінів.

Сутність податкового інвестиційного кредитування, його цільове призначення. Переваги податкового інвестиційного кредитування. Споживачі інвестиційного податкового кредиту. Умови надання та контроль. Порядок отримання. Методика визначення загальних обсягів кредиту для конкретного підприємства.

Державне інвестиційне кредитування фізичних осіб. Суб'єкти кредитування. Умови кредитування. Кредитування будівництва. Порядок обчислення суми кредиту. Диференціація ставок на обслуговування кредиту. Порядок оформлення та видачі кредиту. Порядок погашення кредиту. Умови переходу прав власності на збудоване (реконструйоване) за рахунок кредиту на житло та господарські приміщення.

З посиленням вимоги до ефективності використання інвестиційних ресурсів інвестиційний податковий кредит може надаватися підприємствам під конкретний інноваційний проект на строк до п'яти років. Довший термін не відповідає сучасним вимогам щодо тривалості освоєння нової техніки (нових виробництв), веде до розпорошення державних ресурсів, знижує ефективність використання інвестицій.

Виходячи з економічної основи інвестиційного податкового кредиту, його загальний обсяг для конкретного підприємства визначається приростом податку на прибуток, який буде отримано після реалізації проекту з розрахунку на п'ять років за формулою:

$$K = \Pi^{\circ} \cdot 0,3 (J_n - 1) \cdot 5, \quad (5.1)$$

де K - загальний обсяг кредиту; Π° - обсяг отриманого прибутку у базовому році, який передував початку робіт за проектом; 0,3 - норматив сплати податку на прибуток (30 %); J_n - індекс зростання; $(J_n - 1)$ - приріст загального обсягу прибутку по підприємству після реалізації проекту порівняно з базовим роком; 5 (коефіцієнт) - розрахунковий термін для визначення загальної суми кредиту, що надається (років).

Задача 1. Підприємство бажає отримати податковий інвестиційний кредит строком на 5 років. Сума прибутку до реалізації інвестиційного проекту становила 345 тис. грн. У процесі реалізації проекту прибутки підприємства мають зрости на 2,3 %. Визначити, яку суму податкового інвестиційного кредиту він може одержати від Державної податкової інспекції.

Задача 2. Клієнт І. Петров звернувся до банку з проханням видати кредит на фінансування приватного бізнесу у сумі 40 тис. грн строком на 2 роки. Клієнт працює керуючим фірми 3 роки, вже користувався банківським кредитом без порушень кредитного договору, має двох дітей, проживає у власному будинку з батьками. Забезпеченням кредиту буде власний автомобіль, середня ринкова вартість якого становить 70 тис. грн. Використавши систему кредитного скорингу, визначити, чи надасть банк клієнту кредит.

Ключові терміни та поняття: Кредитний скоринг. Інвестиційне кредитування фізичних осіб. Податковий інвестиційний кредит.

Самостійна робота:

1. Страхування об'єктів кредитування.
2. Отримання споживчого кредиту (кредитний скоринг).

Питання для самоконтролю

1. Зміст та характеристика державного інвестиційного кредитування.
2. Податкове інвестиційне кредитування.
3. Характеристика інвестиційного кредитування фізичних осіб.
4. Державне інвестиційне кредитування фізичних осіб.
5. Страхування об'єктів кредитування.
6. Отримання споживчого кредиту (кредитний скоринг).

Рекомендована література:

Основна [1; 4; 5; 6; 11; 15; 17; 18].

Допоміжна [22; 23].

Міжнародні видання [27; 28].

Інформаційні ресурси Інтернет [26; 27; 29].

Тема 7. Фінансовий лізинг

Лізинг як симбіоз кредиту та оренди. Відмінність лізингу від інших форм бізнесу. Ознаки лізингу. Зміст лізингових операцій. Фактори розвитку лізингових операцій. Міжнародний досвід лізингових операцій. Об'єкти лізингу (рухоме, не рухоме майно). Учасники лізингового ринку (прямі – виробник, лізингоотримувач, лізингодавець; непрямі – страхові компанії, інвестиційні фонди та компанії, консалтингові фірми). Критерії класифікації видів лізингу. Види лізингу: за терміном дії оренди (рейтинг, гай ринг, довгостроковий); за типом майна (рухоме, нерухоме); за формою надання оренди (звичайний, зворотній, розподільний, лізинг постачальника); за умовами амортизації майна (фінансовий, оперативний); за суттю експортно-імпортних операцій (експортний, імпортний, транзитний); по відношенню до пільг (з використанням пільг по оподаткуванню, без пільг), за обсягом обслуговування об'єкта (чистий, з повним набором послуг, з частковим набором послуг). Етапи організації опосередкованого лізингу (підготовча робота, договірне закріплення лізингової операції, користування об'єктом лізингу). Обґрунтування лізингової угоди. Визначення розміру лізингового платежу. Складові структури лізингового платежу. Порядок складання графіку лізингових платежів. Види лізингових платежів (за періодичністю, за способом виплат). Чинники, що впливають на вибір способу платежу. Форми розрахунків між суб'єктами лізингу (грошова, компенсаційна, змішана). Лізингові контракти: призначення, види, склад. Специфіка обліку лізингового майна. Ризики лізингових операцій.

Регулювання лізингових операцій в Україні, основні тенденції і проблеми.

Основою лізингових платежів є амортизаційні відрахування, які обчислюються найчастіше двома методами: звичайним (лінійний метод нарахування амортизації) та прискореним.

Лінійний метод ґрунтується на діючих нормах залежно від вартості об'єкта лізингу та строку його експлуатації:

$$A = \frac{C}{E}, \quad (7.1)$$

де C - вартість об'єкта лізингу; E - термін експлуатації об'єкта.

Величина амортизаційних відрахувань у складі лізингових платежів розраховується за формулою

$$A = CH_a \cdot T_n : 100, \quad (7.2)$$

де CH_a - норма амортизації на повне відтворення, %; T_n - термін лізингової угоди.

Крім того, Законом передбачена прискорена амортизація основних фондів, якщо вони належать до третьої групи основних фондів. Прискорена амортизація нараховується за такими нормами: 1-й рік експлуатації - 15 %; 2-й рік експлуатації - 30 %; 3-й рік експлуатації - 20 %; 4-й рік експлуатації - 15 %; 5-й рік експлуатації - 10 %; 6-й рік експлуатації - 5 %; 7-й рік експлуатації - 5%.

Для основних фондів першої та другої груп прискорена амортизація не передбачається. У міжнародній практиці найбільш поширеним методом нарахування прискореної амортизації є метод суми числа (цифр) років (кумулятивний метод), за якого річна норма амортизаційних відрахувань відповідного року множиться на різницю між первісною вартістю об'єкта та його ліквідаційною вартістю [4, с. 37]. Сума кількості років експлуатації об'єкта визначається за формулою:

$$C_h = (T_e + 1) \cdot T_e : 2, \quad (7.3)$$

де C_h - сума кількості років експлуатації об'єкта; T_e - нормативний строк експлуатації об'єкта.

Річна норма амортизації за цим методом визначається за формулою

$$n_t = \frac{2(T_e - t + 1)}{T_e(T_e + 1)}, \quad (7.4)$$

де n_t - річна норма амортизації у конкретний рік; t - конкретний рік амортизації.

Лінійний метод також може бути методом прискореної амортизації, коли прискорення здійснюється за рахунок скорочення нормативного строку експлуатації. Цей метод застосовується в країнах, де держава проводить амортизаційну політику шляхом регулювання строків експлуатації основних коштів.

На особливу увагу заслуговує модифікаційний метод прискореної амортизації. Цей метод найбільш повно враховує інтереси і виробництва, і бюджету. По-перше, державою встановлені строки експлуатації основних коштів: за певний період часу амортизується 30 % їх первісної вартості. По-друге, річні норми амортизаційних відрахувань згладжені відносно інших методів прискореної амортизації, що балансує надходження у бюджет. Це досягнуто за рахунок збільшення строку амортизації до 11 календарних років та норм амортизаційних відрахувань останніх років.

У перший рік нарахування амортизації починається з коефіцієнта 0,5 з другого півріччя за формулою:

$$A = 2 \cdot 1 : T_e (S_1 - S_a), \quad (7.5)$$

де A - сума амортизації, нарахована у податковому періоді t ; S_a - сума накопиченої амортизації до податкового періоду t ; S_1 - первісна вартість основних коштів.

Якщо строк амортизації до 7 років, то розрахунок здійснюється за наведеною формулою, а далі недоамортизована частина вартості розподіляється пропорційно між періодами, що залишилися. Враховуючи цей досить специфічний момент, річні норми визначаються централізовано, а основні кошти розподілені по 8 групах з певними строками експлуатації.

Якщо використовувати метод зменшення залишкової вартості, то строк амортизації становить 15 років, а строк корисного використання 4 роки, і в собівартість за 4 роки корисного використання включається 90 % первісної вартості основних фондів, але строк амортизації ще залежить від вартості кожного об'єкта основних коштів.

Якщо використовувати метод прискореного зменшення залишкової вартості, то строк амортизації становить 13 років, а строк корисного використання 4 роки, і в собівартість за 4 роки корисного використання включається 93,75 % первісної вартості основних фондів, але строк амортизації також залежить від вартості кожного об'єкта основних коштів. Звернемо увагу, що метод зменшення залишкової вартості і метод прискореного зменшення залишкової вартості суттєво збільшують строк амортизації, що в умовах інфляції призводить до втрати реальної вартості основних фондів. Ці два методи практично неприйнятні, оскільки крім збільшення обсягів розрахунків нічого не несуть, а строк амортизації збільшують у 3 рази.

Якщо нараховувати амортизаційні відрахування кумулятивним методом, то за 4 роки нерівномірно списується вся вартість основних фондів, що амортизується, причому за перші 2 роки - 63 %; строк амортизації дорівнює строку корисного використання і не залежить від вартості кожного об'єкта основних коштів. Таким чином, розрахунок показує, що найбільш корисним для підприємств є кумулятивний метод, але він не забезпечує рівномірного включення амортизаційних витрат у собівартість на відміну від прямолінійного методу; у свою чергу, прямолінійний метод є менш вигідним (приблизно на 13 % порівняно з кумулятивним).

Отже, підприємство має право самостійно вибрати метод нарахування амортизації, враховуючи особливості діяльності, фактичний стан основних фондів та ціни на продукцію чи послуги.

Плата за кредитні ресурси (відсоток за кредит) як один із компонентів лізингового платежу визначається шляхом множення величини кредитних ресурсів на кредитну ставку у відсотках, поділену на 100. При цьому під кредитними ресурсами розуміють суму боргу, яка постійно зменшується, й тому плата за кредит також зменшується.

До складу комісійної винагороди лізингодавця включаються власні витрати лізингодавця, наприклад оплата лізингових послуг брокерів та прибуток, а також може враховуватися премія за ризик.

Додаткові послуги лізингодавця можуть бути постійними, тимчасовими з відповідною формою розрахунків. Це залежить від змісту робіт, їх обсягу та періодичності, від умов укладеної угоди. До таких послуг доцільно віднести інформаційні, консалтингові, юридичні, технічні, рекламні тощо. Далі розглянемо приклад розрахунку лізингового платежу у випадку, якщо для придбання лізингового активу лізингодавець залучає банківський кредит. У цьому разі методику розрахунку можна подати так:

1. Визначається величина амортизаційних відрахувань на використане за лізингом обладнання залежно від методу нарахування амортизації (див. формули (7.1—7.5)).

2. Визначається плата за використані кредитні ресурси за формулою

$$P_{\text{кр}} = (Z_{\text{кр}} \cdot V_{\text{кр}}) : 100, \quad (7.6)$$

де $P_{\text{кр}}$ — плата за кредитні ресурси; $Z_{\text{кр}}$ — середня заборгованість банку за кредит за рік; $V_{\text{кр}}$ — річний відсоток за кредит.

3. Визначається величина комісійних виплат лізингодавцю за формулою

$$P_{\text{ком}} = Z_{\text{кр}} \cdot V_{\text{ком}} : 100, \quad (7.7)$$

де $P_{\text{ком}}$ — плата за комісію лізингодавцю; $V_{\text{ком}}$ — річні відсотки за комісію.

4. Визначається величина плати додаткових послуг лізингодавця за формулою

$$P_{\text{послуги}} = P_{\text{відрядження}} + P_{\text{реклама}} + P_{\text{юридичні}} + P_{\text{технічні}} + P_{\text{інші}}. \quad (7.8)$$

5. Визначається загальна сума виплати лізингодавця за лізинговою угодою за формулою

$$ЛП = A + P_{\text{кр}} + P_{\text{ком}} + P_{\text{послуги}}. \quad (7.9)$$

Задача 1. Визначте величину лізингових платежів, якщо вартість орендного обладнання - 200 тис. у. о.; строк лізингового договору - 2 роки; лізинговий відсоток - 10 %; внесок платежів здійснюється 3 рази на рік, а залишкова вартість обладнання становить 8 %.

Задача 2. Визначте величину лізингових платежів, якщо вартість орендного обладнання -250 тис. у.о.; строк лізингового договору - 3 роки; лізинговий відсоток - 15 %; внесок платежів здійснюється 4 рази на рік, а залишкова вартість обладнання становить 10 %.

Задача 3. Металообробний завод звернувся до лізингової компанії з проханням надати в оренду верстат вартістю 478 тис. грн на строк 10 років. Згідно з ТЕО строк корисної експлуатації даного обладнання становить 14 років. За нормою амортизації обладнання даного типу 9 % на рік період амортизації становитиме 11 років. При розрахунку орендної плати лізингова компанія виходить з лізингового відсотка 25 % річних, який включає в себе відсоткову ставку за кредит - 17 % та поточні витрати лізингової компанії — 3 %. Орендні платежі сплачуватимуться щоквартально. Після закінчення строку лізингу передбачено продаж обладнання лізингоотримувачу за залишковою вартістю 8,9 тис. грн. Визначити вид лізингу, дохід, який одержить лізингова компанія від даної операції; скласти графік лізингових платежів за весь строк користування об'єктом лізингу.

Ключові терміни та поняття: Лізинг. Лізингодавець. Лізингоотримувач. Оперативний лізинг. Опосередкований лізинг.

Самостійна робота:

1. Державне інвестиційне кредитування фізичних осіб.

Питання для самоконтролю

1. Зміст, об'єкти та види лізингу.
2. Учасники лізингових операцій, їх взаємовідносини та регулювання.
3. Фінансовий лізинг як джерело фінансування інвестиційних проектів: його ознаки та організація.
4. Порядок визначення розміру лізингового платежу. Графік лізингових платежів, його зміст та порядок складання.
5. Лізингові контракти, їх призначення, види і склад.
6. Лізинг в Україні, його стан та перспективи розвитку

Рекомендована література:

Основна [1; 5; 11; 15; 16; 19].

Допоміжна [20; 21].

Міжнародні видання [26].

Інформаційні ресурси Інтернет [29].

Тема 8. Споживче інвестиційне кредитування

Сутність споживчого інвестиційного кредиту. Об'єкти кредитування (будівництво, купівля, реконструкція чи капітальний ремонт). Принципи надання споживчого кредиту. Страхування об'єктів кредитування. Перелік документів, необхідних для оформлення кредитної угоди. Оцінка заявки на отримання споживчого кредиту. Фактори, що визначають його якість (кредитний скоринг). Відсоткові ставки та інші умови споживчих кредитів.

Задача 1. Підприємство, що має інвестиційну потребу в 94 000 тис. дол. США, бажає отримати інвестиційний кредит в ЄБРР. Річна величина прибутку до оподаткування та виплати відсотків після реалізації інвестиційних намірів становитиме 150 000 тис. грн, ставка податку на прибуток становить 30 %. Визначити, в якому обсязі одержить кредит від ЄБРР підприємство, на який строк і за якої відсоткової ставки, якщо 5 % маржа комерційного банку, через який буде здійснюватися кредитування, становить 4 %. Курс долара США до української гривні становить 1 до 5,32.

Ключові терміни та поняття: Споживчий кредит. Кредитування на споживання. Кредитний скоринг

Самостійна робота:

1. Порядок визначення розміру лізингового платежу. Графік лізингових платежів, його зміст та порядок складання.

2. Лізингові контракти, їх призначення, види і склад.
3. Лізинг в Україні, його стан та перспективи розвитку.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризувати стан та перспективи розвитку споживчого інвестиційного кредитування.
2. Принципи надання споживчого кредиту.
3. Сутність та особливості споживчого інвестиційного кредитування.
4. Визначте порядок оформлення та видачі споживчого інвестиційного кредиту.
5. Назвіть проблеми та основні напрями подальшого розвитку споживчого кредитного інвестування в Україні.

Рекомендована література:

Основна [1; 4; 6; 11; 15; 17; 18; 19].

Допоміжна [22; 23].

Міжнародні видання [28].

Інформаційні ресурси Інтернет [29].

Тема 9. Міжнародний інвестиційний кредит

Міжнародний інвестиційний кредит і його роль у розвитку економіки України. Джерела залучення Україною іноземних коштів. Види іноземного інвестиційного кредиту. Його позитивна та негативна роль. Форми іноземних кредитів. Порядок залучення іноземних інвестиційних кредитів під гарантії уряду України.

Кредитні лінії для розвитку бізнесу. Структура світового банку. Кредитний аналіз позичальника. Вимоги до фінансового стану і результатів операційної діяльності позичальника. Фонди малих кредитів.

Ефективність залучення іноземних інвестиційних позик. Способи їх використання. Проблема зовнішнього державного боргу та шляхи її подолання.

Задача 1. Підприємство, що має інвестиційну потребу в 94 000 тис. дол. США, бажає отримати інвестиційний кредит в ЄБРР. Річна величина прибутку до оподаткування та виплати відсотків після реалізації інвестиційних намірів становитиме 150 000 тис. грн, ставка податку на прибуток становить 30 %. Визначити, в якому обсязі одержить кредит від ЄБРР підприємство, на який строк і за якої відсоткової ставки, якщо 5 % маржа комерційного банку, через який буде здійснюватися кредитування, становить 4 %. Курс долара США до української гривні становить 1 до 5,32.

Ключові терміни та поняття: Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Інвестиційні позики. Іноземний інвестиційний кредит. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (Світовий банк).

Самостійна робота:

1. Інвестиційне кредитування в Україні Європейським банком реконструкції та розвитку.
2. Інвестиційне кредитування в Україні іншими фінансово-кредитними організаціями.
3. Ефективність залучення іноземних інвестиційних позик.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризувати стан та перспективи розвитку міжнародного інвестиційного кредитування.
2. Принципи надання міжнародного кредиту.
3. Назвіть проблеми та основні напрями подальшого розвитку міжнародного кредитного інвестування в Україні.

Рекомендована література:

Основна [1; 5; 11; 14; 15; 18].

Допоміжна [21; 23].

Міжнародні видання [24; 25].

Тема 10. Управління ризиками при інвестиційному кредитуванні

Поняття ризику. Види проектних ризиків (затримка введення проекту в експлуатацію; виробничий ризик, пов'язаний з управлінням; збутові; фінансові; політичні; форс-мажорні ризики). Заходи захисту. Процедура вивчення та оцінки проектних ризиків. Вивчення ризику. Формалізований опис невизначеності проектного інвестування. Розрахунок показників ризику вкладення інвестицій. Оцінка проектів за допомогою методів аналізу ризику інвестицій.

Вивчення кредитних ризиків. Причини, що призводять до їх виникнення. Модель управління кредитними ризиками. Оцінка кредитних ризиків. Оцінка фінансової інформації. Захист від втрат у разі невиконання зобов'язань (забезпечення кредиту; характеристика закладених активів). Аналіз якості кредиту. Система спостереження за кредитами. Стратегія «порятунку кредиту». Управління відсотковими ризиками. Фактори, що їх обумовлюють.

Заходи зниження ризиків (розподіл ризику між учасниками проекту, заставні операції та гарантування, страхування, лімітування, екаунтинг тощо).

Задача 1. Нехай безінфляційна банківська кредитна ставка r становить 10 %, а ставка інфляції — 12 %. Імовірність втрати позичених коштів P_b — на рівні 0,2. Визначити, за якою ставкою банк надасть інвестиційний кредит позичальнику.

Розв'язок. Спочатку визначимо безризикову ставку кредиту з урахуванням інфляції, використовуючи формулу $R_i = (1 + R) \cdot (1 + i) - 1$,
 $r_i = (1 + r) (1 + i) - 1 = (1 + 0,1)(1 + 0,12) - 1 = 0,232$ (23,2 %).

Далі, використавши формулу $R = r + \frac{P_b}{1 - P_b}(1 + r)$., визначимо відсоткову ставку за інвестиційний кредит з урахуванням імовірності (ризик) втрати позичених коштів:

$$R = 0,232 + \frac{0,2}{1-0,2}(1+0,232) = 0,54 \text{ (0,54 \%)}.$$

Таким чином, у даному конкретному випадку банк має право встановити для позичальника відсоткову ставку на рівні 54 %. Якби інфляційна складова кредитного відсотка становила 0, то значення відсоткової ставки за інвестиційний кредит з урахуванням імовірності (ризик) втрати позичених коштів було б таким:

$$R = 0,1 + \frac{0,2}{1-0,2}(1+0,1) = 0,375 \text{ (37,5 \%)}.$$

Отже, інфляція значно впливає в умовах ризику на кредитний відсоток. Не менш складною проблемою управління відсотковим ризиком при кредитуванні інвестиційних проектів є управління «гепом» (розривом) в активах та пасивах, який відчутно впливає на рівні відсоткових ставок. Успішне управління «гепом» потребує передбачення майбутніх змін відсотків за кредитами. На практиці існує *позитивний «геп»*, коли активи зі змінною ставкою перевищують пасиви зі змінною ставкою, та *негативний «геп»*, коли пасиви зі змінною ставкою перевищують такі самі активи. Ступінь відсоткового ризику залежить від розмірів розриву між активами та пасивами й від напрямку, швидкості й тривалості зміни відсоткової ставки.

Задача 2. Інвестиційний проект характеризується таким потоком платежів, які відносяться до кінця року. Ставка відсотка, прийнята для дисконтування: $i = 10\%$. Визначити строк окупності інвестиційного проекту.

Рік, t	Грошовий потік, P_k	Дисконтний множник, $1 : (1 + 0,1)^n$	Дисконтований потік
0	-30	1	-30
1	10,0	0,9052	9,052
2	13,0	0,8194	10,65
3	14,0	0,7417	10,38
4	14,0	0,6714	9,40

Розв'язок.

$$30 - (9,052 + 10,65) = 10,298 \text{ млн грн,}$$

$$10,38 \text{ млн грн - 12 місяців,}$$

$$10,298 \text{ млн грн - } x \text{ місяців,}$$

$$x = (12 * 10,298) : 10,38,$$

$$x = 11,9 \text{ місяця.}$$

Таким чином, дисконтований строк окупності інвестицій становить 2 роки та 11,9 місяця.

Останнім питанням теми має бути оцінка інвестиційного проекту в умовах невизначеності. Основними причинами для невизначеності є інфляція, зміни в технології, хибна одиниця проектної потужності, порушення строків будівництва тощо. Проблема невизначеності посилюється також порушенням часових строків на виконання кожної фази проекту. Тому комерційні банки мають визначити вплив інфляції на оцінку інвестицій, оцінити результати аналізу чутливості проекту, аналізу безбитковості та аналізу еквівалента певності.

Рішення про проведення такої оцінки приймається банком лише в тому разі, якщо існують серйозні сумніви відносно життєдіяльності інвестиційного проекту, який буде профінансовано за рахунок кредиту.

Ключові терміни та поняття: Відсотковий ризик. Екаутингові компанії. Кредитний ризик, або ризик неповернення боргу. Метод дерева рішень.

Самостійна робота:

1. Управління кредитними ризиками при інвестиційному кредитуванні.
2. Управління відсотковими ризиками при інвестиційному кредитуванні.
3. Заходи щодо зниження ризиків при інвестиційному кредитуванні.

Питання для самоконтролю

1. Визначення проектних ризиків.
2. Оцінка проектів за методами аналізу ризику інвестицій.
3. Визначення кредитних ризиків.
4. Управління кредитними ризиками при інвестиційному кредитуванні.
5. Управління відсотковими ризиками при інвестиційному кредитуванні.
6. Заходи щодо зниження ризиків при інвестиційному кредитуванні.

Рекомендована література:

Основна [1; 4; 6; 11; 15; 17; 18; 19].

Допоміжна [22; 23].

Міжнародні видання [28].

Інформаційні ресурси Інтернет [30].

ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ З КУРСУ

1. У чому сутність, мета та економічна природа інвестиційного кредиту?
2. Розкрийте особливості інвестиційного кредиту.
3. Охарактеризуйте об'єкти інвестиційного кредитування.
4. Дайте визначення інвестиційного проекту.
5. В якому вигляді може бути поданий інвестиційний проект?
6. Назвіть основні форми інвестиційного проекту.
7. Дайте визначення інвестиційного циклу, назвіть його основні фази.
8. Дайте визначення проектного циклу, назвіть його основні етапи.
9. Назвіть прямих та непрямих учасників інвестиційного кредитування та визначте їх функції.
10. У чому полягають переваги кредитного методу фінансування інвестиційних проектів?
11. У чому полягає економічна роль інвестиційного кредиту?
12. Розкрийте основні напрями реформування системи інвестиційного кредитування в Україні.
13. Визначте економічну природу банківського інвестиційного кредиту.
14. Охарактеризуйте завдання банків при інвестиційному кредитуванні.
15. Проаналізуйте принципи банківського інвестиційного кредитування. У чому їх особливість?
16. Назвіть види банківських інвестиційних кредитів залежно від методів їх надання.
17. У чому сутність строкових кредитів підприємцям?
18. Що таке револьверне кредитування?
19. У чому сутність довгострокових проектних кредитів?
20. Розкрийте зміст банківського консорціумного кредитування.
21. Розкрийте основні характерні ознаки банківського андеррайтингу?
22. Охарактеризуйте модель цінового лідерства.
23. Визначте роль банківського інвестиційного кредиту в ринковій економіці.
24. Що таке процес банківського інвестиційного кредитування?
25. Охарактеризуйте стадії процесу банківського інвестиційного кредитування.
26. Що таке механізм інвестиційного кредитування?
27. У чому сутність та економічна роль застави при банківському інвестиційному кредитуванні?
28. Яким вимогам має відповідати застава при банківському інвестиційному кредитуванні?
29. Охарактеризуйте порядок надання дозволу на застава державного майна при банківському інвестиційному кредитуванні.
30. Охарактеризуйте основні способи погашення банківських інвестиційних позичок.
31. Що таке моніторинг банківського інвестиційного кредиту?
32. За якими принципами має здійснюватися моніторинг у процесі банківського інвестиційного кредитування?
33. Охарактеризуйте процедуру оцінки інвестиційного проекту банком.

34. Назвіть види експертиз документів обґрунтування інвестицій.
35. Визначте основні завдання відділу банку з експертизи інвестицій.
36. Що таке процедура експертизи інвестиційного проекту?
37. Що включає в себе попередній розгляд та аналіз інвестиційного проекту?
38. Назвіть основні критерії оцінки діяльності замовника при інвестиційному кредитуванні.
39. Що включає в себе поглиблений аналіз інвестиційного проекту?
40. Які складові включає в себе фінансово-економічна оцінка інвестиційного проекту?
41. Охарактеризуйте зміст внутрішньої норми дохідності інвестицій.
42. Охарактеризуйте сутність та особливості державного інвестиційного кредитування.
43. Визначте роль державного інвестиційного кредитування в розвитку національної економіки.
44. Розкрийте зміст державного інвестиційного кредитування.
45. Визначте порядок відкриття та оформлення кредитування державних капітальних вкладень.
46. Охарактеризуйте сутність та особливості податкового інвестиційного кредитування.
47. За яких умов підприємці можуть отримати податковий інвестиційний кредит?
48. Охарактеризуйте стан та перспективи розвитку державного та податкового інвестиційного кредиту.
49. Охарактеризуйте зміст інвестиційного кредитування фізичних осіб.
50. Виділіть та охарактеризуйте суб'єкти та об'єкти інвестиційного кредитування фізичних осіб.
51. За якими факторами визначається якість інвестиційного кредиту для фізичних осіб?
52. Яку специфіку має банківська робота у сфері інвестиційного кредитування фізичних осіб?
53. Розкрийте зміст державного інвестиційного кредитування фізичних осіб.
54. Визначте порядок оформлення та видачі державного інвестиційного кредиту фізичним особам.
55. Назвіть проблеми та основні напрями подальшого розвитку споживчого інвестиційного кредитування в Україні.
56. Охарактеризувати стан та перспективи розвитку споживчого інвестиційного кредитування.
57. Принципи надання споживчого кредиту.
58. Сутність та особливості споживчого інвестиційного кредитування.
59. Визначте порядок оформлення та видачі споживчого інвестиційного кредиту.
60. Назвіть проблеми та основні напрями подальшого розвитку споживчого кредитного інвестування в Україні.
61. Розкрийте зміст іпотеки та її роль у системі іпотечного кредитування.
62. Визначте характерні ознаки інвестиційного іпотечного кредиту.

63. Охарактеризуйте зміст, структуру та основні компоненти механізму іпотечного інвестиційного кредитування.
64. Охарактеризуйте зміст основних підходів в оцінці нерухомості.
65. Визначте особливості оцінки землі при іпотечному кредитуванні.
66. Оцініть перспективи розвитку іпотечного кредиту в Україні
67. Визначте поняття лізингу, його ознаки та організацію.
68. Як враховуються ризики при лізингових операціях?
69. Чим відрізняється лізинг від банківського кредитування?
70. Які існують проблеми розвитку лізингу в Україні?
71. Перелічіть основні переваги та недоліки лізингу як джерела фінансування інвестиційних проектів.
72. Охарактеризуйте об'єкти лізингу.
73. Які існують види та форми лізингу?
74. Яку участь беруть банки в організації лізингу?
75. Чим лізинг є привабливим для комерційних банків?
76. Охарактеризуйте стан лізингового бізнесу в Україні.
77. Окресліть перспективи розвитку лізингових відносин.
78. Що таке іноземний інвестиційний кредит?
79. Охарактеризуйте основні джерела залучення Україною іноземних позикових коштів.
80. Визначте роль іноземного інвестиційного кредиту.
81. Визначте особливості системи залучення зовнішніх кредитів під гарантії Кабінету Міністрів України.
82. Визначте особливості інвестиційного кредитування Міжнародним банком реконструкції та розвитку.
83. Визначте особливості інвестиційного кредитування Європейським банком реконструкції та розвитку.
84. Дайте визначення зовнішнього боргу. Обґрунтуйте напрями його обслуговування.
85. Які способи використовують країни при управлінні зовнішнім боргом?
86. Дайте визначення ризику та рівню ризику.
87. Визначте основні складові методу імітаційного моделювання.
88. Дайте визначення кредитному ризику.
89. Визначте причини виникнення ризиків при інвестиційному кредитуванні.
90. Охарактеризуйте основні складові моделі управління кредитним ризиком.
91. Як визначається рейтинг якості інвестиційного кредиту?
92. Що таке управління «гепом»?
93. Що включає в себе стратегія управління «гепом»?
94. Охарактеризуйте заходи для зниження ризиків при інвестиційному кредитуванні.
95. Як використовується страхування при інвестиційному кредитуванні?

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Обов'язковою складовою процесу навчання у вищому навчальному закладі є оцінювання знань. Вони забезпечують вимірювання та оцінку знань, що були здобувачем вищої освіти у процесі навчання за певний період.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять та контрольних заходів, що включає оцінювання виконання індивідуальних завдань і самостійної роботи здобувачем вищої освіти. Об'єктом оцінки є результати діяльності за певні періоди або за певні завдання (реферати, доповіді, індивідуальні завдання).

Контроль успішності навчання відбувається протягом навчального семестру шляхом контрольних тестувань здобувачів (згідно графіку навчального процесу). Тестування проводяться у письмовому вигляді, а їх результати зберігаються у викладача.

Контрольні заходи по оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з курсу проводяться відповідно до обсягу навчальної дисципліни в межах окремих залікових кредитів.

Неявка здобувачем вищої освіти без поважної причини на поточні контрольні заходи, лекції, практичні та семінарські заняття, індивідуальні заняття, або невиконання ним певного виду навчальної роботи оцінюється нулем балів.

У випадку неявки здобувачем вищої освіти на поточний контрольний захід з поважних причин, підтверджених документально, викладач проводить контрольне опитування здобувачем вищої освіти в письмовій формі під час чергової консультації та фіксує результати у журналі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Болдова А.А., Романова Г.І. Інвестиційна діяльність банків України. //: *Зб. наукових праць Національного університету державної податкової служби України* [Електронне видання] – 2013. – С. 6-13. – №1. Електронний ресурс : режим доступу http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpnudps_2013_1_3.pdf - Заголовок з екрану.
2. Гребенюк Н.О. Розвиток банківського інвестиційного кредитування в умовах України [Електронний ресурс] / Н.О. Гребенюк. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUABS/texts/2009_1/26.3.05.pdf.
3. Грицай Т. Л., Інвестиційне кредитування, його сутність та значення в сучасних умовах господарювання. Науковий журнал. *Теорія інвестицій* http://www.investplan.com.ua/pdf/14_2011/4.pdf.
4. Енциклопедія банківської справи України / Редкол.: В.С. Стельмах (голова) та ін. – К.: Молодь, ІнЮре, 2001. – 680 с.
5. Інвестиційне кредитування : навч. посіб. / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, І.П. Андрушків, І.Є. Бучко. – 2-ге вид., переробл. і доповн. — К. : Знання, 2013. - 227 с.
6. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навч. посіб. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 376 с.
7. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підручник. – Київ: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.
8. Пересада А.А, Майорова Т.В. Інвестиційне кредитування. – К.: КНЕУ, 2002. – с. 142.
9. Пересада А.А., Зубленко В.В. Реалізація інвестиційних проектів в Україні // *Фінанси України*. – 2004. - № 3. – С. 106.
10. Пересада А.А., Майорова Т.В. Інвестиційне кредитування: навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 271 с.
11. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : *Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III*. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні [Електронний ресурс]: *Закон України від 30.10.1996 р. №448/96-ВР*. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати [Електронний ресурс] : *Закон України від 19.06.2003 р. №979-IV*. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Про фінансовий лізинг [Електронний ресурс] : *Закон України від 16.12.1997 р. №723/97- ВР* (в новій редакції від 11.12.2003 р. №1381-IV). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 123
15. Савлук М.І., Мороз А.М., Пуховкіна М.Ф. Банківські операції : підручник за ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2002. — 384 с.
16. Сидоренко В. А. Україна шляхи активізації банківського інвестиційного кредитування реального сектору економіки *Науковий вісник НЛТУ України, 30*

(1), Шляхи активізації банківського інвестиційного кредитування реального сектору економіки. 104-108. Режим доступу: <https://doi.org/10.36930/40300118> – Заголовок з екрану.

Допоміжна

17. Андрос С. В. Банківське кредитування інвестиційних проектів у реаліях фінансового ринку № 14 (2017): *Економічний вісник НТУ «КПІ»* – 2017.
18. Болдова А.А. Діяльність банків на інвестиційному ринку України. Мартеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конфер. «Світ економічної науки. Випуск 5» – Тернопіль, – 2018. – с. 73-76.
19. Болдова А.А. Інвестиційний ринок: соціальний ефект. Збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. [*Innovative potential of socio-economic systems: the challenges of the global world*], (м. Ліссабон, Португалія, 30 червня 2016 р.). Lisbon: Baltija Publishing 2016р. – Р. 171-172.
20. Болдова А.А. Прямі іноземні інвестиції: огляд сучасного стану / А.А. Болдова, С.В. Гончар // Збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. *Управління економічними процесами: сучасні реалії і виклики*. Мукачево, 2017. – С. 30-31.
21. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
22. Євнух О.Т. Типові ризики іпотечного капіталу та управління ними. *Вісник НБУ*. – 2001. – № 11. – С. 44.
23. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] : *Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 р. №368*. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
24. Кредитний ризик комерційного банку : навч. посіб./ В.В. Вітлінський, О.В. Пернарівський, Я.С. Наконечний; За ред. В.В. Вітлінського. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 251с.
25. Положення про валютний контроль затв. постановою Правління НБУ від 02.02.2000р. №49 [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
26. Положення про порядок здійснення банками операцій і векселями в національній валюті території України. *Постанова Правління Національного банку України від 16.12.2002 р. №508* [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
27. Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс] : Закон України від 20.09.2001 р. №2740-111. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
28. Редькін О.С, Гришина О.С. Лібералізація інвестиційних процесів в Україні // *Фінанси України*. – 2002. - № 2. – С. 116.

Міжнародні видання:

- 18 Hans B.Thorelli and Stephen C Burnett. «*The Nature of Product Life Cycles for Industrial Goods Businesses*», *Journal of Marketing*, 45 (Fall, 2004).
- 19 Мертенс А.В. Инвестиции: Курс лекцій по современной финансовой теории – переведено «Киевинформагентство», 1997.

20 Фабоцци Ф. Управление инвестициями: Пер. с англ. — М. : ИНФРА-М, 2000. — 932 с. 125

Інформаційні ресурси ІНТЕРНЕТ:

20. Асоціація українських банків [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. -Режим доступу : <http://aub.org.ua>
21. Верховна Рада України [Електронний ресурс]: офіційний вебсайт. -Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua> - офіційний веб-сайт.
22. Все про банки в Україні [Електронний ресурс]: офіційний вебсайт. - Режим доступу : <http://www.v.ukrbanks.info>
23. Державна служба статистики [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
24. Довідник банківських установ [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. - Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/dictbanks>
25. Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. - Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>
26. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. - Режим доступу : <http://www.jibuv.gov.ua>
27. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. - Режим доступу : <http://www.nssmc.gov.ua>
28. Національний банк України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. - Режим доступу : <http://bank.gov.ua>
29. Українська Національна Іпотечна Асоціація [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. - Режим доступу : <http://www.unia.com.ua>